

2009-04-18

Rūta Stankevičiūtė

r.stankeviciute@kaunodiena.lt

Ateities mokykla: technologijos pakeis mokytojus?

© Evaldo Butkevičiaus nuotr. Elmundas Žalys

Tarpukariu buvusi it Jono Biliūno "Laimės žiburys", sovietmečiu – darbininkijos kalvė, šiandien mokykla atsidūrė kryžkelėje. Sausų faktų pripumpuoti abiturientai vargiai randa vietą šiuolaikiniame pasaulyje, bet ar mokytojai jau pasirengę rengti ateities moksleivius?

Pokyčiai – mūsų akyse

Mažaraščiams valstiečiams, gimusiems ir užaugusiems caro laikais, mokytojas buvo didžiausias autoritetas. Toks žmogus buvo inteligentas, išmanė apie daržininkystę, sodo veisimą, įvairius ūkio darbus. Be kita ko, jis prenumeravo laikraštį, sekė pasaulio naujienas, nutuokė politikoje. Į mokytojo duris buvo beldžiamasi, kai reikėjo patarimo priimant sprendimą svarbiu klausimu.

Šiandien, kai kiekvienas moksleivis namuose turi kompiuterį ir jungiasi prie interneto, tai yra prie beribio informacijos srauto, mokytojas nebėra pasaulio centras. Vos vienam kitam pedagogui pavyksta išlikti eruditu, ir tai – tik siauroje srityje.

Sakoma: kokia visuomenė, tokia ir mokykla arba kokia mokykla, tokia ir visuomenė. Pažvelkime į moksleivius ir pamatysime ateities visuomenę. Įžvalgūs ekspertai pasakytų, kad naujausioms technologijoms imli karta, šiandienos moksleiviai, verčia keistis ir mokytojus. Jiems nebeįdomios standartinės pamokos, jiems reikia diskusijų, ne tik sausų faktų. Naujoji karta jau keičia mokyklą ir kol kai kurie mokslininkai tik svarsto, kokia turėtų būti ateities mokykla, ji keičiasi mūsų akyse.

Laisvę papūgoms!

Norėdamas išlaikyti baigiamuosius abitūros egzaminus aukščiausiais balais, moksleivis turi įsiminti be galo daug datų, vietovardžių, įvairios statistinės informacijos. Stropus jaunuolis turi iškalti sausą informaciją ir nelabai svarbu, kiek giliai ją suvokia. Specialistai konstatuoja: šiandien vidurinėse mokyklose rengiamos papūgos, kurios tik atkartoja informaciją.

"Naują informaciją įsisaviname kaip fragmentines žinias, kurias galime atkartoti kaip papūgos, bet tai netampa mūsų. Kad taptų mūsų, turime suprasti. Tik supratę informaciją praturtėjame", – pabrėžė Kauno technologijos universiteto (KTU) Edukologijos instituto direktorė profesorė Palmira Jucevičienė.

Žinių ekonomikos pasaulyje, kur mąstantis ir žaibiškai reaguojantis į pokyčius žmogus yra vertybė, vadinamosios papūgos vargiai kam reikalingos. Jeigu norime progreso, turime ugdyti laisvai mąstančius, savarankiškai tobulėjančius ir gebančius apsispręsti žmones.

"Jeigu norime parengti ateities piliečius, turime įpratinti juos mokytis visą gyvenimą. Įpratinti prie tokio

mokymosi galėtume tik pakeitę švietimo sistemą: nuo pedagogo kulto reikia pereiti prie besimokančiojo kulto", – aiškino P.Jucevičienė.

Ateities pedagogas turėtų padėti moksleiviui mokytis savarankiškai, skatinti kaupti žinias neformaliai (būreliuose, po pamokų) ir informaliai (iš savo veiklos, patirties).

Beribis informacijos srautas

Pasaulis globalus, kasdien atveriantis naujų informacijos kanalų, o priėjimas prie informacijos jau tapo nevaldomas. Smalsiam moksleiviui gilinti žinias rūpimais klausimais šiais laikais kur kas lengviau nei ankstesnės kartos jaunuoliams, turėjusiems tik bibliotekas.

"Moksleivija ėmė keistis atsiradus internetui, – sako KTU gimnazijos mokytojas, Jaunųjų mokslininkų sąjungos narys Jurgis Pralgauskis. – Vaikai patys randa informacijos, jeigu domisi. Žinių jie gali gauti ir sėdėdami namuose, o mokykloje turime juos lavinti socialiai, tai yra bendrauti, analizuoti faktus."

J.Pralgauskis pastebi, kad kompiuteriai leidžia labiau individualizuoti mokymosi turinį, mokiniai bendrauja internete, mokosi vieni iš kitų be ypatingos autoritetų hierarchijos.

Mokytojai pastebi, kad šiais laikais sudominti moksleivius, ypač jauniausius, yra kur kas lengviau, nes galima pasitelkti žaidimo principą, įvairias vizualines priemones, kokių anksčiau nebuvo.

Virtualioji mokykla

Bendrovės "Globaltus" direktorius Tomas Paplauskas atkreipia dėmesį, kad naujoji karta auga socialiniuose tinkluose: "Facebook", "MySpace", "Twitter", "LinkedIn", "Hi5".

"Jeigu tavęs nors viename socialinių tinklų nėra, jau nebepritampi prie gyvenimo tempo ir dinamikos. Todėl ir mokytojai, dėstytojai šiuose tinkluose stengiasi būti, kad neprarastų ryšio su moksleiviais", – pastebi T.Paplauskas.

Anot jo, mokytojai ir mokiniai virtualioje erdvėje kartu mokosi ir tobulėja. Besimokant virtualioje erdvėje dingsta įtampa, lengviau atsiskleidžia žmogaus kūrybiškumas ir vidinės savybės. Pavyzdžiui, per "Skype" bendraujantis profesorius ir aštuntokas gali kalbėtis kaip lygus su lygiu.

Kai kurių specialistų nuomone, virtualioji erdvė šiandien kelia begalę grėsmių vertybių sistemos dar neturinčiam jaunimui, nes ten informacijos yra visokios, ir ne pačios naudingiausios besiformuojančioms asmenybėms.

Internetas užgožė mokyklą

Profesorė P.Jucevičienė primena lietuvių išsivijęs filosofo Antano Paškaus laisvės teoriją, pagal kurią žmogus į laisvę žvelgia kaip į išlaisvėjimo procesą. Laisvę kaip procesą sudaro du etapai: laisvė "nuo ko" ir "laisvė į ką". Žmonėms būdinga nusimesti grandines, nuo jų mes išsivadavome 1990-aisiais.

"Toji laisvė efemeriška ir beprasme. Žmogus turi būti laisvas vertybėms, jis turi būti laisvas pasirinktų

vertybių rėmuose, kad neliptume vieni kitiems ant kulnų. Dabar galva sukasi nuo laisvės, nuo informacijos gausybės ir kartais atrodo, kad jau netekome moralinių vertybių", – filosofavo P.Jucevičienė.

Ji pabrėžė, kad po 1990-ųjų kaip provincija priėmė visas madas, kartu ir sekso bei jėgos kultą. Pamynė šeimos instituciją ir pasinėrė į informaciją, kuri dažniau formuoja ne tokius idealus, kokie fiksuoti ugdymo programose.

Interaktyvios mokytojo knygos

Vilniuje esančios edukacinės leidyklos TEV, mokykloms pristačiusios daugybę naujų mokymo priemonių, generalinis direktorius Elmundas Žalys konstatuoja: šiandien su naujomis technologijomis pasirengę dirbti tik 5 proc. mokytojų.

"Jau yra mokyklų, kuriose naudojamos interaktyvios lentos, multimedija, bet tokių – mažuma", – pastebi E.Žalys. Neseniai jo atstovaujama leidykla ėmėsi interaktyviųjų knygų leidybos. Šiose pedagogo darbą iš esmės pakeitusiose knygose informaciją galima pritaikyti pagal poreikius, pridėti iliustracijų, papildomos informacijos, gretinti skirtingų autorių interpretacijas.

"Jeigu mokytojai dirbtų su šiomis knygomis, neberekėtų kabinti sudūlėjusių žemėlapių. Pavyzdžiui, aiškinant apie Antrąjį pasaulinį karą, galima būtų rodyti istorinius filmus, atkurti įvykius", – aiškino E.Žalys.

Šiuo metu leidykla TEV naujausiomis technologijomis paremtas edukacines priemones mokykloms dalija nemokamai, o E.Žalys šmaikštuoja, kad tokiu būdu auginasi vartotojus.

100 dolerių vertės kompiuteriai besivystančių šalių pirmokams

Jau kurį laiką besivystančių valstybių vaikams tiekiami ypač pigūs, bet pakankamai kokybiški 100 JAV dolerių vertės kompiuteriai. Tokiais kompiuteriais jau dirba kai kurių Kambodžos, Afganistano, Ruandos ir Haičio pirmaklasiai. Idėja sukurti maža kompiuterį vargingų valstybių gyventojams kilo JAV 2005 m. Šio nešiojamojo kompiuterio smegenys – "AMD Geode LX-700" procesorius su 433MHZ taktiniu dažniu. Operatyvinė atmintis (RAM) – siekia 256 MB. Nuolatinė atmintis (arba įprastinis kietas diskas) yra tik 1GB dydžio ir realizuota flash atminties pagrindu. Nėra jokių papildomų įrenginių – kitaip ir būti negali, juk kaina tikrai nedidelė. Kompiuterio matmenys – 242 x 228 x 32, svoris 1,5 kg. Nežiūrint kuklių parametrų, labai puikios energinės kompiuterio savybės – procesorius sunaudoja 0.8 W energiją, o ekranas (1200x900 taškų) – nuo 0,1 iki 1 W. Modelis taip pat turi bevielį internetą ir integruotą videokamerą.